

24

המחקר שחושר: מה אנחנו באמת חושבים על אנשים עם מוגבלות

- 4 -

היום לשוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות 3.12

עמית רוז-סמאלסון

סתיו ניסן

"לא רוצה דיידת עם שיתוק מוחין, אבל אני אתפלל בשבילה"

כתבתנו הציגה את עצמה כבעלת מוגבלות וניסתה לשכור דירה עם שותפים. אלה חלק מהתגובות שקיבלה: "לגור עם עיוורת, יש לזה תופעות לוואי?", "אין לי חס וחלילה בעיה עם אוטיסטים אבל זה לא מתאים"

הדר גיל-עד | עמ' 2

נופר בכר-אלקבץ

וגם: שלוש נשים צעירות עם מוגבלות מספרות על חוויות האימה שלהן משוק השכרת הדירות

קיוסק העיתונים

המקום הראשון לעיתוני היום, מקומוני סופ"ש ומגזינים

לחץ עלי להתחברות לערוץ הטלגרם

צילומים: אלכס קולומיסקי, אבי רוקח, זור שחר

מהיוצרים של המיניונים

הפתעה של סרטון חדש של המיניונים בכל הקרנה!

הגרפיטי

להיט של חנוכה בקולנוע

"מושלם לכל המשפחה!" הורים וילדים

5★ נידו אורש, נליצ

"מהנה, אנימציה מרהיבה" אבנר שביס, וואלה

שיר
ביום

ג
נועה שקרג'י

לועג הגוף, גפרור הנפש
למשוררת. שקט מרגל אחריה
מתגולגלת ברגש, היגת מגית
נחבטת כגג הגוף אגן אנד אגן
מקימה גלעד למה שלעולם לא יחדל
ובינתים הוא חולף, מקליש, חולש
גולל זמנה (זמנם) לאחור,
מתגלה במלואו במלואה
פה פעור שקל להאכיל
קול צלול נאנח באשור
יגע צונח מזלזול, גבנון –
קשת יפה שהשעון פחס
מטרה אפשרית, מדיקת
אליה היא מפנה גב

תגובות

מכיל ריקו שירזי

בעקבות פסילת מועמדותו של ניצב
בדימוס משה אדרי על ידי ועדת גולדברג,
להלן הצעתי: במדינה שבה מכהן כשר
הפנים מי שהורשע בשנת 1999 בלקיחת
שוחה, מרמה והפרת אמונים בזמן שכהן
בפועל כשר הפנים, אולי יהיה נכון לחברי
הוועדה לבחון מועמדים פוטנציאליים אחד
רים לתפקיד המפכ"ל המיועד, דוגמת ריקו
שירזי, שלום דומרני, עמיר מולנר ויצחק
אברג'יל. הם מומחים בעלי שם עולמי
בתחום הפשע, ובטוחני כי לכל אחד מהם
היכולת להציעד אותנו קדימה.
דני הוכשטיין, רמת-גן

נור לא גאה

אחרי שרשרת של היעדר ניצחונות מול
חמאס השיגה ממשלת נתניהו סוף-סוף
ניצחון מוחץ – על הקשישים. הם ימשיכו
לקבל קצבה מבזבזת שמונעת מהם חיים
בכבדה. העשירים ימשיכו לחגוג ונתניהו
לא יצטרך להשתעמם מהעיסוק במצוקת
אזרחיו. מה שמקומם היא השאלה המית-
ממת מנין יבוא הכסף. תשובתי: מהמקום
שבו הוא ישנו. ויש. אנחנו מדינה עשירה,
פסק בזמנו מנכ"ל טבע אלי הורוביץ ז"ל.
והוא לא יחירי. ובדיק במקומות שבהם
מצוי הכסף הממשלה לא רוצה לגעת. אז
עושים "קיצוץ רוחבי" וכוכים. אבל מה
שעשה נתניהו בעבר אומר הכל: הוא הכה
בשכבות החלשות בקרנציה שבה שימש
כשר אוצר והוריד הורדה דרסטית את
המיסים לעשירים. והמדיניות לא השתני-
תה מאז. אני לאומי, אפילו מאוד, אבל אני
רוצה להיות גאה במדינתי היחידה. כמו
פעם. וקשה לי.

צבי קירזון, ירושלים

מכתבים (עד 150 מילה): ידיעות אחרונות,
ת.ד. 1109 ראשון לציון 7565233-03
א.י.מיל: il.yediots@letters.co.il
פייסבוק: facebook.com/yediotaharonot
נא לציין שם מלא ומקום מגורים
לפניות קוראים: iton@yediots.co.il

הדר גיל-עד | צילום: אלכס קולומויסקי, זהר שחק, אבי רוקח

השכנים אינם נאיים בעיניי

סתיו נפגשה עם 150 שותפים פוטנציאליים,
עד שאחד הסכים לקבל אותה כשותפה לדירה.
עמית נאלצה לחזור לבית הוריה. ולנופר וכן זוגה
לא הסכימו להשכיר דירה, כי "לא מתאים לי
להתעסק עם נכים". עד כמה קשה לאנשים עם
מוגבלות למצוא דירה או שותפים?
כתבתנו ניסתה לשכור דירה כאישה עם
מוגבלות וגילתה שהחברה הישראלית עדיין
אטומה וקהת חושים לאנשים שנולדו שונים

פיים הפוטנציאליים סירבו גם כשספרתי על
אח עם לקות שמיעה וראייה, או כל מוגבלות
אחרת. הם פשוט נאטמו מיידית, ובעצמם
הפכו לחירשים.

"יש לזה תופעות לוואי?"

עד כמה המצב מצער? על פי המחקר של
הקרן המשפחתית על שם תר אריסון וקרן
משפחת רודרמן, שמתפרסם בנוסף זה, 14
אחוז מהציבור אינם מוכנים להיות שכנים של
אדם עם מוגבלות; 12 אחוז מסרבים להיות
חברים של אדם עם מוגבלות; 17 אחוז חשים
חוסר נוחות כשפוגשים אדם עם מוגבלות
שאינם מכירים ולכן מעדיפים להתחמק, ועוד.
מהבדיקה שביצענו בכל הנוגע לדירות שות-
פים, המצב נראה גרוע יותר, מה שמרמז על
הנטייה האנושית לשקר בסקרים כדי להתפס
כטובים יותר.
אמנם חלק גדול מבעלי הדירות שאליהם
פניתי היו דווקא נחמדים ומשתפי פעולה,
וחלקם אפילו יצרו איתי קשר בשנית כדי
לדוודא שהשותפים הנוכחיים משתפים פעולה.

לא פשוט למצוא שותף
לדירה. קשה לא פחות
למצוא דירה עם שותפים
להיכנס אליה. אחרי הכל,
צריך לבחור את האדם
שאתו נצטרך לפתוח
ולסיים את היום, לחלוק איתו את רגעי השיא
והשפל, ללמוד לקבל את ההרגלים המעצבנים
שלו ולסייע לו להכיל את שלך. אדם זה,
שהופך לסוג של משפחה. משימה קשה? נסו
לחשוב כמה היא קשה עבור אדם עם מוגבלות.
לרגל יום המודעות לזכויות אנשים עם
מוגבלויות, ניסיתי בעצמי. התקשרתי לעי-
שרות אנשים שמחפשים דיירים או שותפים
ברחבי הארץ. פעם הצגתי את עצמי כמישהי
עם מוגבלות פיזית או נפשית, ופעם כמישהי
שמחפשת חדר עבור בן משפחה עם אחת המור-
גבלויות הללו. במהלך התחקיר שמחתי לגלות
כמה אנשים בארץ פתוחים לרעיון של מגורים
עם שותף זה, והצטרפתי לגלות עד כמה הם
אטומים לאפשרות לחלוק דירה עם שותף נכה.
נכון, לעיתים מילים כמו "אוטיסט" או
"פיגור שכלי" עלולות להרתיע, אבל השות-

"הבאתי שותפה מהעבר
לפגישות בדירות". סתיו ניסן

"עברנו מסע מפרך
ומתסכל". נופר בכר-אלקבץ

אבל השותפים? זה כבר סיפור אחר לחלוטין.
הנחמדים שבהם ניסו לנפנף אותי בעדינות,
והפחות מנומסים פשוט אמרו לי לא, חלקם
באופן אוטומטי.

רק מתי מעט הסכימו להיפגש איתי, וגם
אלה נשמעו מהססים. "אף פעם לא גרתי עם
עיוורת", אמר לי אחד בגמגום. "אני צריך
לוודא עם השותפים האחרים אם זה מקובל
עליהם", ענה שותף מוכר אחר. "יש לזה תופ-
עות לוואי?" שאל אחר בבהלה.

כל השיחות התחילו באווירה חיובית. כמעט
כולם סיפרו שהם מחפשים שותף, והיו מוכנים
לשמוע עליי או על בן המשפחה. עד לרגע
בו הפלתי את "הפצצה" והשפתי בפניהם את
המוגבלות.

וזה לא רק הבורות, כמו גם חוסר היכולת
לנהל שיחה תרבותית בנושא. למעשה, ניי-
כר היה שרוב השותפים הפוטנציאליים אינם
מבינים את המשמעות של מגורים עם נכה,
עיוור או חירש, או את משמעות המילים
"אוטיסט" או "פיגור שכלי". יותר מזה, הם גם
לא ניסו או לא רצו להבין. חלקם היו מבוהלים
אפילו מההצעה להיפגש, בלי מחויבות, עם

היום לשוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות
3.12

עיוורת. היא הייתה יוצאת מהפגישה ומשאירה את החברה לשוחח עם השותפות הפוטנציאליות. "רק ככה הצלחתי להתקבל לדירה שרציתי", היא אמרה. "היא הסבירה להם שזה לא הורס, ושאני לא צריכה שיטפלו בי ויעזרו לי. אני כמו כל שותפה".

נותנים לסטיגמות לנצח

המקרה של נופר בכר-אלקבץ, בת 25 עם שיתוק מוחין, מעט שונה. במשך שנה וחצי היא ובעלה חיפשו דירה להשכרה באזור חיפה, והתקשו למצוא אחת נגישה. "לעומת זוג רגיל שיכול למצוא דירה מהיום למחר, היינו צריכים לחכות שנה וחצי כדי לעבור לגור ביחד", היא מספרת. "כרגע אנחנו שוכרים ממישהי שהיא עצמה נכה, אבל עברנו מסע מפרך ומתסכל עד שמצאנו אותה. המתווך שלי הגדיר את זה בצורה פשוטה: אף אחד לא בונה נכס לנכה. יש המון מכשולים בדרך: כניסה נגישה, מעלית מתאימה, מעברים רחבים, מטבח נמוך, מקלחון, ועוד".

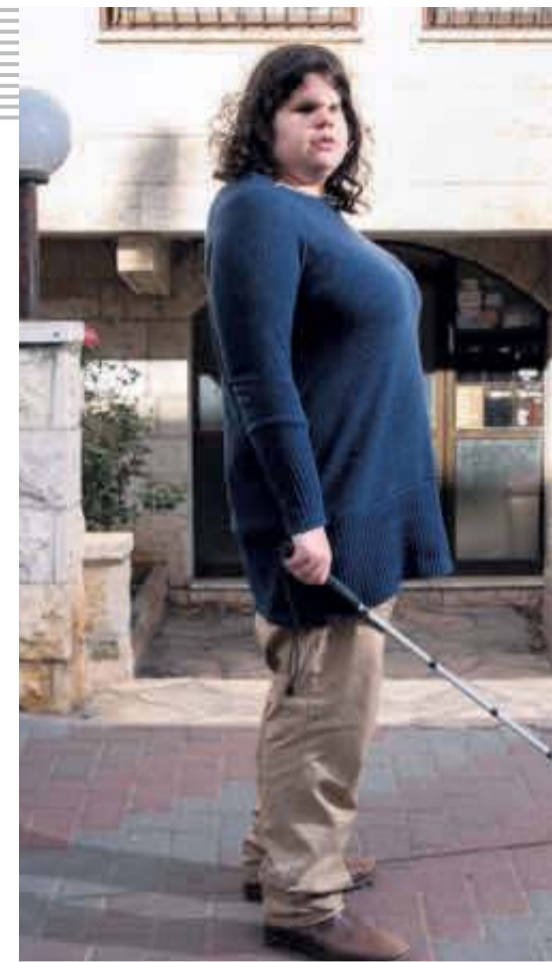
כשכבר מצאו דירות כאלה, הם נאלצו להתמודד עם סירוב מבעלי הדירות להשכיר להם את הנכס. היו כאלו שהתקשו לקבל את הרעיון שנכים יתגוררו בדירה שלהם, והיו שהביעו חשש שהשניים לא יוכלו לשלם. "זו חוצפה", היא אומרת בכעס. "כל אחד יכול להפוך לאדם עם מוגבלות, אף אחד לא חסין. הפשע הגדול בעיניי הוא שאנשים נותנים לסטיגמות לנצח".

עמית רוז-סמואל, בת 26 מאשקלון, התייאשה מהסטריאוטיפים ומהניסיונות למצוא דירה, ולכן חזרה לבית הוריה. "כשסיימתי את הלימודים חיפשתי דירה בשדרות. אני מאוד אוהבת את העיר ורבים מתבריי גרים שם", היא מספרת. "בשלב הראשון ניסיתי למצוא דירת שותפים להיכנס אליה, ולא הצלחתי. לאחר מכן מצאתי דירה והתחלתי לחפש שותפים, אבל לא מצאתי אנשים שירצו לגור איתי".

עמית אינה מרותקת לכיסא גלגלים והמוגבלות שלה מתבטאת רק בדיבור ובמטוריקה עדינה. "ניסיתי להיכנס לדירה עם שותף והוא אמר שלא מתאים לו לגור איתי כי הוא רוצה שקט", היא אומרת. "לאחר מכן מצאתי דירה וסיכמתי עם הבעלים שאנסה למצוא שני שותפים שיבואו לגור איתי. אחרי חיפושים הצלחתי למצוא שני שותפים פוטנציאליים. דיברתי איתם, נפגשנו, הסברתי להם על המוגבלות שלי והם אמרו שאין בעיה, אבל יום למחרת הם הודיעו שאין להם עניין בדירה. בין השורות הבנתי שהם רוצים את הדירה אבל לא רוצים לגור איתי. כל שאר האנשים שאיתם דיברתי בטלפון אפילו לא רצו להיפגש איתי. הם רק שמעו את הקול שלי ונרתעו. אני חיה חיים עצמאיים לגמרי: מבשלת, מנקה, כמו כולם. המוגבלות שלי לא אמורה להשפיע עליי כשותפה".

ג'ייסון אריסון, יו"ר הקרן המשפחתית ע"ש תד אריסון, ושירה רודרמן, מנכ"לית קרן משפחת רודרמן, אמרו: "הסיפורים האישיים הנחשפים כאן מלמדים כי יש לפנינו עוד דרך ארוכה, וכי עדיין נדרשת עבודה קשה של חינוך, הגברת מודעות ושינוי מדיניות כדי ליצור מציאות חדשה. עם זאת, בהשוואה לשנים האחרונות מעורר לראות במחקר שביצענו השנה, כי פחות ישראלים הביעו רתיעה ממגורים בשכונות לאדם עם מוגבלות. הניכונות הגוברת להכיר במקומם השווה של אנשים עם מוגבלות במרחב הציבורי היא חלק מירידה כללית בדעות הקדומות כלפי מוגבלות, וזו מגמה הממלאת אותנו אופטימיות".

"הבנתי שהם רוצים את הדירה, אבל לא לגור איתי". עמית רוז-סמואלטון

"אין לי זמן לטפל בה", אמר אחד, כשסיפרתי לו שאני מחפשת דירה לאחותי שסובלת משיתוק מוחין. "המשפחה שלי מגיעה לפה הרבה ולא מתאים לי שהיא תהיה פה. אבל אני אתפלל בשבילה"

"זאת בעיה", הסביר מישהו כשהצגתי את "אחי" כסובל מלקות שמיעה. בשיחה אחרת התבקשתי להתחייב ש"אחי המכגר", כלשון השותף הכוטנציאלי, לא ייכנס לשאר החדרים

שזה משהו שצריך להסתגל ולהיערך אליו. בדירה של אדם עיוור כל החפצים במטבח צריכים להיות מסומנים או בולטים, וגם: הוא לא יהיה השותף הכי נקי, כי הוא לא תמיד ידע אם ואיפה צריך לנקות". סתיו יצאה למסע, אבל ספק אם גם היא העריכה כמה הוא יהיה קשה. רוב האנשים אליהם פנתה נעלמו ברגע שהציגה את עצמה כעיוורת. חלקם סירבו לה באופן בוטה. "היו ננות שסירבו לגור איתי בטענה שהן 'לא רוצות להיות המטפלות' שלי", היא מספרת. "הייתה מישהי שהביאה אותי במיוחד מהבית של ההורים שלי בזכרון-יעקב רק כדי לספר לי שהיא חשבה על זה והחליטה שהיא לא רוצה לגור עם בחורה עיוורת".

שמת את עצמך במקומם?
"אנשים מפחדים על עצמם. כשמישהו מחפש להיכנס לדירת שותפים, הוא מחפש בית. אדם שונה זה מפחד – מה הוא יעשה לחוויות החיוביות שלי? מה הוא יהרוס לי? הם לא מסתכלים עליי בכלל, הם מסתכלים על עצמם ועל הפחדים הפנימיים שלהם".

כדי לאפשר לאנשים לשאול את השאלות ולהבין מה משמעות המגורים עם בחורה עיוורת, החלה סתיו לצרף לפגישות שותפה מהעבר שאינה

בבית, סידורים, הסביר אחד, כשהצגתי את "אחי" כסובל מלקות שמיעה. "הוא ירצה להגיד לנו משהו או אנחנו לו, ולא תהיה תקשורת".

"אנשים מפחדים על עצמם"

אם עבורי זהו רגע חולף ולא נעים, עבור סתיו ניסן זו מציאות קשה. במשך כשנתיים של חיפוש דירה היא נפגשה לדבריה עם 150 שותפים פוטי נציאליים, לשווא. אף אחד לא רצה לחלוק דירה עם שותפה עיוורת. "אני סטודנטית באוניברסיטה העברית בירושלים, והתחלתי לחפש דירה כשרציתי לעזוב את המעונות", היא מספרת. "לא הייתי ממוקדת על שכונה, על כמות שותפים ואפילו לא היה לי קו אדום של מחיר. רציתי מקום שיהיה לי נחמד לגור בו".

סתיו, עיוורת מלידה, אוהבת להניח מייד את כל הקלפים על השולחן. "אני לא רוצה להיפגש עם אנשים שלא יודעים שאני עיוורת ולהכניס אותם למצב של אינדימימות וחוסר אונים", היא אומרת. "זה הבית שלהם, המקום האינטימי שלהם".

סתיו לא מייפה את המציאות. "עיוורת זה קו"שי", היא אומרת. "בתור שותף לדירה, אני חושבת

האדם שמאחורי המוגבלות. שלא במפתיע, התגובות לשותפים פוטנציאליים עם נכות נפשית היו גרועות בהרבה מהתגובות סביב שותפים עם נכות פיזית. "זה לא מתאים, אין לי זמן לטפל בה". אמר אחד, כשסיפרתי לו שאני מחפשת דירה עבור אחותי, שסובלת משיתוק מוחין. "המשפחה שלי מגיעה לפה הרבה ולא מתאים לי שהיא תהיה פה. אבל אני אתפלל בשבילה".

תורה באמת. "זה נראה לי פחות מתאים", אמרה בחורה צעירה כשסיפרתי לה שהשותפה שעליה אני מדברת אוטיסטית. כשניסיתי להסביר לה שמדובר בבחורה נחמדה, שקטה ונקייה, וביקשתי שתיפגש איתנו, היא סירבה בכל תוקף, "ולא שיש לי איזה בעיה עם אוטיסטים חס וחלילה". כשאמרתי לה שאני חושבת שיש לה בעיה, היא ניתקה את השיחה. בשיחה אחרת התבקשתי להתחייב להתניה ש"אחי המכגר", כלשון השותף הפוטנציאלי, לא ייכנס לשאר החדרים בדירה גם כשהוא לכו.

בשיחה נוספת, עם בעלת דירה נחמדה ואדיבה, הופתעתי מהצורך הפתאומי שלה להזהיר אותי שהדירה נמצאת בשכונה לא טובה, ושכלל לא כדאי לי לגור בה. "זאת תהיה בעיה. יש פה עניינים

**היום לשוויון
זכויות
לאנשים עם
מוגבלויות
3.12**

כמה מכם באמת מוכנים לקבל אנשים עם מוגבלויות?

90 אחוז מההורים לא רוצים שהילדים שלהם ישתתפו בחוג ביחד עם בעלי מוגבלויות, חצי מהישראלים לא חושבים שלבעלי מוגבלויות מגיעות הטבות והנחות מהמדינה, ו-70 אחוז מהנשאלים הודו שלא היו הולכים לבית קפה שמעסיק עובדים עם מגבלה נפשית. מחקרים וסקרים חדשים חושפים את המציאות העגומה על היחס שלנו לבעלי מוגבלויות

יהודה שוחט, הדר גיל-עד, אריאלה שטרנבך

האם לדעתכם אדם עם מגבלה זכאי להנחות מש- מעותיות בהשתתפות בפעילויות שעבורן שאר האנשים משלמים מחיר מלא. 52% השיבו בחיוב, ו-48% בשלילה. מה כואב לכם? גם נתוני סקר של ג'וינט ישראל וקרן רודרמן חושפים נתונים עגומים. 48% אמרו שלא יסכימו לגור לצד אדם עם מוגבלות נפשית או אוטו, 61% לא יסכימו להשכיר להם דירה. בשטח, בשכונות שנחשבות ליקרות יותר – בראשון- לציון, במודיעין ועוד – אנשים מגלים פחות נכונות לגור לצד אנשים עם מוגבלות. לעומת

ל-11% מההורים לא היה מפריע שילדם ישתתף בחוג או בפעילות עם ילדים שמתמודדים עם מגבלה פיזית, חושית או שכלית-התפתחותית. 34% הודו שהיה מפריע להם לו היה בחוג של בנם או בתם ילד שסובל ממגבלה כלשהי, תהיה אשר תהיה. אטימות. כשנשאלו אותם הורים איך היו מרגישים לו בנם או בתם היו מתמודדים עם המגבלה, הודו 55% מהם שהיה מפריע להם מאוד לו שאר ההורים היו מתנהגים כמותם. כלומר, מודעות אינה הבעיה. שאלה נוספת בסקר היא מהתחום החברתי:

ויש קבוצות מכילות יותר. על פניו, בשנים האחרונות עלתה המודעות לקשיי הנגישות, ולזכויות השוות שמגיעות לאנשים עם מוגבלויות, כפי שהן מגיעות לכל קבוצה ולכל מגוון המחקרים והסקרים מראים שהמצב אכן השתפר, אבל בכל מה שנוגע להכלה פיזית – הדרך עוד ארוכה.

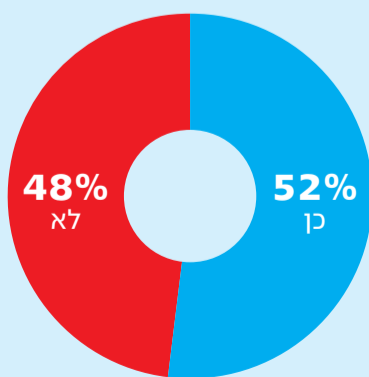
"לא מעוניינת, ביי"

סקר שנערך על ידי החברה למתנ"סים ומת- פרסם כאן לראשונה מגלה נתונים עגומים. רק

חוג בשכונה לא יוקרתית מדי בראשון-לציון. בקרוב, כך אנחי נו מבשרים לשכנים, יגיעו לגור כאן בדירת גן שישה נערים אוטיסטים חביבים במסגרת שי- לובם בקהילה. השכנים, בזה אחר זה, נחרדים. "זה לא יעבור", אומר אחד מהם, "תקימו להם מוסד במקום מסודר". אחרת משתפת בחרדות שלה: "הם יכולים לפגוע לי בילדים", היא מסבירה את התנגדותה. שלישי אומר את האמת, מבחינתו: "זה יוריד את ערך הדירות, למה שלא תלכו לשכונה פחות חזקה? שם זה מתאים יותר". האמת היא שלא מתוכננת להיפתח שום מסג- רת כזאת בשכונה. הגענו לשם, ולשכונות אחרות ברחבי הארץ, כדי לברוק עד כמה אנחנו מוכנים להכיל ולקבל את השונה. בחלק מהמקרים סיפ- רנו על מסגרת לאוטיסטים, במקרים אחרים על הוסטל לפגועי נפש בלתי מזיקים בעליל, ומדי פעם דיווחנו על בית שיושכר לאנשים עם מגבלה פיזית חמורה, במטרה לשלב אותם בקהילה. אבל הקהילה לא בהכרח רוצה. ישראלים רבים מדי (50%), על פי מחקר של הג'וינט, אנחנו מגי- לים כאן גם בסדרה של מחקרים וסקרים, לא היו מעוניינים להינשא לאנשים עם מוגבלויות. הם לא רוצים שילדיהם ישתתפו בפעילויות שבהן משולבים גם אנשים עם מוגבלויות, ורבים מהם אפילו לא רוצים לראות אנשים עם מוגבלויות במרחב שלהם – כשותפים לדירה (ראו בכתבה הנוספת במוסף זה), כדיירים, או כמלצרים בבתי הקפה שלהם. יש מגזרים ושכונות שבהם התמונה קשה יותר,

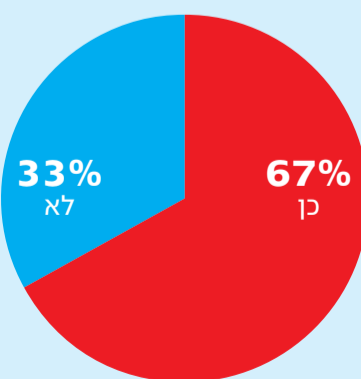

**האם לדעתך אדם עם מגבלה
זכאי להנחות כלכליות מהמדינה,
מהעירייה, במקומות בילוי וכו'?**

*נתונים: החברה למתנ"סים

**האם תירתע ללכת לבית קפה
שמעסיק אנשים עם מגבלה נפשית?**

*נתונים: החברה למתנ"סים

בזולזול, לנעוץ מבטים או לדבר לא יפה. היו לי כמה מקרים בעבר שילדים התנכלו אליי במיי לים לא יפות וזילזלו בי, אבל ברגע שמכירים אותי אני חושב שהם פוחדים פחות ובגלל זה גם מציקים פחות".

בחזרה לסקר של החברה למתנ"סים. ארבעה מתוך חמישה ישראלים לא היו רוצים לעבוד לצד אדם עם מגבלה נפשית. גברים (85%) נרתעים יותר מנשים (75%), ואפילו בקרב קרובי משפחה של אנשים עם מוגבלות המצב לא מזהיר – 62% נרתעים מעבודה לצד אדם עם מוגבלות.

עוד בסקר: 67% הורו שיירתעו מללכת לבית קפה או למסעדה אשר מעסיקים אנשים שמי תמודדים עם מגבלה נפשית; ואותו שיעור היו נרתעים מהשתתפות בפעילות פנאי במסגרת קבוצה שיש בה גם חברים שמתמודדים עם מגבלה נפשית.

"תוצאות הסקר מעידות על חוסר קבלה והבנה בקרב הציבור אודות התמודדות עם מגבלה נפשית", אומרת ענבר אדלה, מנהלת תוכנית "עמיי תים" של החברה למתנ"סים לשיקום חברתי של נפגעי נפש. "מאה אלף אנשים שמתמודדים עם מגבלה נפשית נמצאים בקהילה, הם חלק מאיתנו, הם השכן, קרוב המשפחה, החבר לעבודה. הרבה פעמים אנחנו לא נדע על ההתמודדות שלהם בגלל שהם יפחדו לספר בעקבות הסטיגמה שעולה מתוך הסקר.

הערים הכי מסבירות פנים לבעלי מוגבלויות

- 1 שהם
- 2 טבריה
- 3 באר-שבע
- 4 הוד השרון
- 5 ראשון-לציון

*נתונים: ג'וינט, קרן אריסון וקרן רודמן

הנוער מגלים את הסובלנות הנמוכה ביותר כלפי אנשים עם מוגבלות. כך, למשל, יותר מ-40% מבני הנוער מעדיפים להימנע מקרבה לבני נוער עם מוגבלות. הממצא הזה מצייר מציאות חברתית קשה עבור בני נוער עם מוגבלות, ומעמיד בספק את יעילותן של התוכניות החברתיות שמפעילה מערכת החינוך בנושא. ערן (שם בדוי), בן 13 עם מוגבלות פיזית ניכרת, מספר על חוויותיו בבית הספר ובמרחב הציבורי. "באופן כללי, יש לי חברים מדהימים שעוזרים לי ומתייחסים אליי כמו לכל אחד אחר", הוא אומר. "מצד שני, ככל שאנשים פחות מכירים אותי כך הם מרשים לעצמם להתייחס

צילום: אלכס קולומינסקי

להם לוודא שהדירה המדוברת לא בבניין שלהם; אחת ריגשה במיוחד, כשריווחה: "הבת שלי עם אוטיזם, אז בוודאי אין לי התנגדות"; מקצתם סירבו, והיו גם כאלה שהגיבו באגרסיביות, כמו אותה אישה שטרקה לנו את הדלת בפרצוף, לא לפני שסירבה להקשיב ורק הודיעה: "לא מעוניינת, ביי". לתופעה הזאת של סירוב לגור בשכנות לא נשים שונים מאיתנו קוראים נימבי (Not In My Back Yard), והיא נוכחת בכל חברה. על פי הדוח של הג'וינט, בשנים 2006-2011 נפתחו 105 מסגרות דיור חוקי-ביתי עבור אנשים עם מוגבלות. לגבי 20 מהם הובעה התנגדות פעילה של תושבי בים, ושלוש מסגרות נוספות לא נפתחו בגלל ההתנגדות. זכורים לנו כל אותם מקרים שבהם שכנים זרעו הרס בבתים שהושכרו או נמכרו לאוכלוסיות עם מוגבלויות שונות. במקרים קיצוניים יותר זה הגיע לאלימות ממש ולהתערבות בחוסים.

זאת, בשכונות פחות חזקות התמונה הייתה פחות קשה. כך, עלינו לבנייני דירות בשכונה בירושלם שמדורגת מתחת לממוצע הסוציו-אקונומי בירושלים, לראות כיצד יגיבו הדיירים לשכנים נכים או בעלי אוטיזם קל. דפקנו על דלתות והצגנו את עצמנו כמתנדרי בים של עמותה שאינה קיימת, תל"ם (תעסוקה לבעלי מוגבלויות), שמתכוונת לשכור כאן דירה לצורך תעסוקה. אנחנו צריכים לוודא שאין התנגדות של שכנים, הסברנו. מתוך שלושים דירות, הרוב הסכימו, אם כי היו בהם כאלה שהיה חשוב

חנוכה 2018 - קרקס מיומנה

אולרים

ק. מוצקין 5.12 היכל התיאטרון ברק 04-8377777	ירושלים 4.12 תיאטרון - שרובר בימות *6226	ראשון לציון 3.12 היכל התרבות הכרטיס *2870
אשדוד 9.12 המשכן לאמנויות הבמה *2870 08-9568111	תל אביב 5.1 + 15.12 + 7-8.12 בית החייל לאן *8780	באר שבע 6.12 המשכן לאמנויות הבמה שפע *8949
חיפה 13.12 מרכז הקונגרסים ברק 04-8377777	איירפורט סיטי 11.12 היכל התרבות לאן *8780	פתח תקווה 10.12 היכל התרבות לאן *8780

הטבות למחזיקי ישראלכרט. ויזה. אמריקן אקספרס. דינרס. לאומי קארד

האם יפריע לך שילדך ישתתף בחוג לצד ילדים עם מגבלות?

34% תפריע לי כל מגבלה	11% לא	27% תפריע לי מגבלה שכלית
89% כן		

*נתונים: החברה למתנ"סים

הכתובת לחשיפות
ytahkirim@gmail.com
או במייל האדום

צילום: יואב חורזקביץ

בישראל ישנם 704,300 אנשים בגילי העבודה (18-67) עם מוגבלות

341 אלף אנשים עם מוגבלויות הם הורים לילדים מתחת לגיל 18

ל-9% מהילדים בישראל ישנה מוגבלות כלשהי, על פי ההערכות - 246,000

ילדים עם מוגבלות נמצאים בסיכון גבוה להתעללות והזנחה כי שלושה מאשר ילדים ללא מוגבלות

מתגוררים במשקי בית בקהילה. 10,500 מתגוררים במוסדות – מתוכם 2,000 ילדים ובני נוער – ו-17 אלף מתגוררים בהוסטלים ובדיוור מוגן בקהילה.

בעוד 71% מהישראלים בגיל העבודה מועסקים במשק, בקרב אנשים עם מוגבלויות רק 51% מועסקים, ירידה של 6% מאז 2013 לאחר 11 שנים רצופות של עלייה. כמעט חמישים אחוז ממקבלי קצבת הנכות מועסקים, רובם במשרה חלקית ובשכר נמוך מ-3,000 שקל. למרבה הצער מתברר שרק 3% מימשו את כוונות חוק לרון, להגדיל את השתתפותם בשוק העבודה.

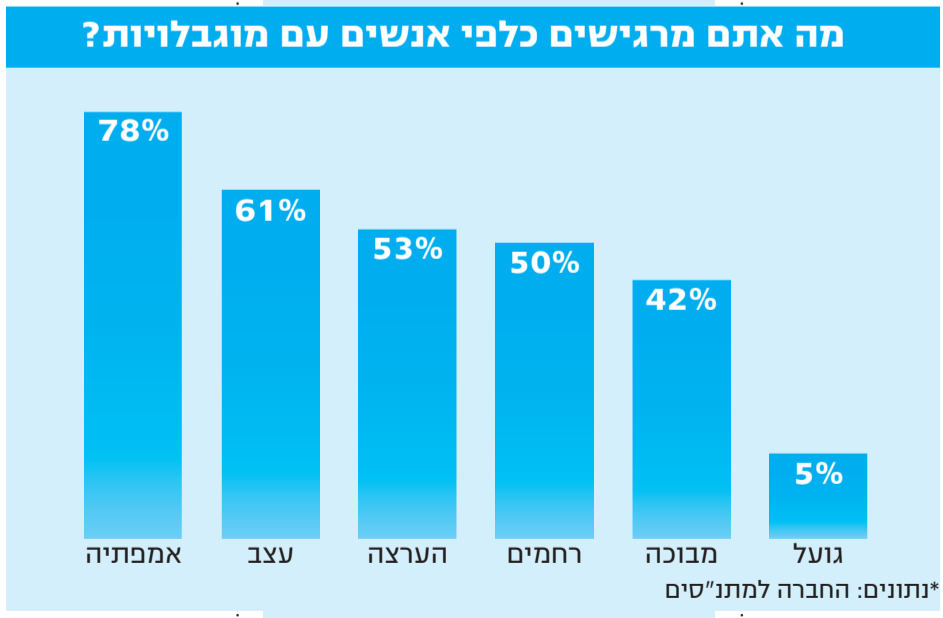
ככלל, ההכנסה של אנשים עם מוגבלות נמוכה משל אנשים ללא מוגבלות. 71% מהם מרוויחים משכורת של 7,500 שקל ומטה, לעומת 60% בקרב אנשים ללא מוגבלות. גם למדינה יש עוד הרבה מה לעשות: בקרב עובדי המדינה עומד שיעור המועסקים עם מוגבלויות על 2.2%, למרות שחוק חובת ייצוג הולם מחייב ש-5% מהעובדים יהיו עם מוגבלות.

התוצאה: אנשים עם מוגבלות עניים יותר. 36% מהם ויתרו על טיפול שיניים עבורם או עבור בן משפחה, לעומת 17% מהאנשים ללא מוגבלות; 18% מהם ויתרו על תרופות שנרשמו להם על ידי הרופא; ורק ל-41% מהם יש פוליסת ביטוח פרטית (לעומת 61% מהאנשים ללא מוגבלות).

מבחינת השכלה, ל-46% מהם אין תעודת בגרות (27% בקרב אנשים ללא מוגבלות). 42% מהסטודנטים עם מוגבלות במוסדות להשכלה גבוהה דיווחו כי אינם מקבלים את ההתאמות הלימודיות המגיעות להם. שליש מהם שקלו לעזוב עקב כך את הלימודים.

אנשים עם מוגבלויות מבלים פחות זמן בפעילויות חברתיות. 17% מהם דיווחו כי אין להם חברים שאיתם הם נפגשים או מדברים בטלפון (7% בקרב אנשים ללא מוגבלות), ו-13% חשים בדידות לעיתים קרובות (לעומת 3% בקרב אנשים ללא מוגבלות). הנתון האחרון, יש להניח, נובע גם מהתפיסה הציבורית השלילית כלפי אנשים עם מוגבלויות. אם אנשים ללא מוגבלות לא רוצים לבלות איתם או לגור ולעבוד לצידם, איך לא יחשו בדידות?

שירה רודרמן, מנכ"לית קרן מש"פחת רודרמן שע"ס קת בשילוב בעלי מוגבלויות בחברה ובהעלאת המודעות לזכויותיהם, מגלה גם צדדים חיוביים בתוך צאות הסקרים. למרות שהנתונים קשים בחלקם הגדול, הם עדיין משקפים במקרים רבים ירידה באפ"ל ובדעות הקדומות נגד בעלי מוגבלויות. "הגברת המודעות לנושא מביאה תועלת", היא אומרת. "מצד שני, העמדות השליליות שאיתרנו בקרב בני נוער חייבות להדליק נורה אדומה, ולהביא ליותר השקעה בחינוך ובתנועות הנוער לזכויות אנשים עם מוגבלות. חייבים להבטיח שהדור הבא של הישראלים יהיה שותף לשינוי".

להגיש עזרה לבעלי מוגבלויות. כלומר, אצלם המחאה דווקא הביאה להקשחת עמדות ותפיסות כלפי אנשים עם מוגבלויות.

במחקר של קרן רודרמן ואריסון הוסיפו השנה גם מדד להתנהגות פוגענית. על פיו, 16% מתנהגים בצורה מזלזלת כלפי אנשים עם מוגבלות ונוטים לזלזל במוגבלות עצמה. עם זאת, רק 5% מהמשתתפים דיווחו כי הם צוחקים על בעלי מוגבלות, והשאר על עצם המוגבלות. 35% ציינו כי הם עושים שימוש בשמות של מוגבלות כמילות גנאי, והאמת היא שרבים מאיתנו חוטאים בזה, כך שיתכן כי הנתון סובל מהטיה.

ג'יסון אריסון, יו"ר הקרן המשפחתית על שם תד אריסון: "הרשויות המקומיות שהגיעו למקור מות הראשונים במדד ראיות לשבח, כי לא היו מגיעות להישג הזה בלי עבודה קשה ומחויבות לנושא מצד ראשי הרשות. עם זאת, המדרג גם מוכיח שלרשויות רבות ברחבי הארץ יש עוד דרך ארוכה לעשות כדי למנוע אפליה ולהבטיח נגישות – ואין זמן ומתאים יותר לצאת למסע הזה מאשר הבודק שאחרי הבחירות המוניציפליות".

המוגבלים עניים יותר

מספר בעלי המוגבלויות בישראל מתקרב למיליון איש. על פי מחקר של ג'וניט ישראל וקרן משפחת רודרמן בישראל חיים 704,000 אנשים בגילאי העבודה (18-67) ועוד 246 אלף ילדים עם מוגבלות. ל-260 אלף מהאוכלוסייה הבוגרת יש מוגבלות חמורה. שיעור האנשים עם מוגבלות חמורה גבוהה בחברה הערבית כמעט פי שלושה מאשר ביהודית. אצל רובם (80%) המוגבלות היא לא מלידה. על פי הנתונים, שיעור האנשים עם מוגבלות עולה עם הגיל (מ-7% בגילאי 20-43, עד ל-30% בגילאי 64-55).

נכון לשנת 2016, 230 אלף איש בישראל – שהם 5% מהאוכלוסייה בגיל עבודה – מקבלים קצבת נכות. בקרבם, המוגבלות העיקרית היא כיחה (אצל חלק ניכר יש כמה מוגבלויות) היא נפשית (34%). רוב הישראלים עם המוגבלויות

אלפים מאותם מתמודדים משתלבים בקהילה באמצעות תוכנית 'עמיתים', במרכזים קהילתיים ובמסגרות שונות בקהילה מבלי שהציבור מודע לכך ולהתמודדות שלהם. כדי שהם ישתלבו באופן מלא, יוכלו להחלים ולחיות חיים מלאים, הם צריכים לדעת שהם יכולים להפסיק להסתתת. זה השינוי שאנחנו צריכים לקדם.

6% חשים גועל

במרכז היישומי לפסיכולוגיה חברתית בראשית פרופ' עירן הלפרין הרכיבו את "דירוג הנגישות של ישראל". מדובר במחקר מקיף, שמאחוריו עומדות קרנות אריסון ורודרמן, והוא מדרג את ערי ישראל לפי מצב הנגישות בהן ועל פי היחס של התושבים ושל הרשויות לאנשים עם מוגבלויות. במחקר שנערך זו השנה השלישית, נטלו חלק 3,509 מרואיינים מ-20 רשויות מקומיות. על פי התוצאות, העיר הנגישה בישראל היא שהם ואחריה טבריה, באר-שבע, הוד-השרון וראשון-לציון. בתחתית הרשימה מדורגות נצרת, אשקלון, כרמיאל ואשדוד.

על פי המחקר 50% חשים רחמים כלפי אנשים עם מוגבלויות, 42% מבוכה ו-5% גועל. בצד החיובי, 78% מהציבור חשים אמפתיה כלפי אנשים עם מוגבלויות. בקרב בני נוער, התמונה מעוררת פחות. 52% חשים עצב ורחמים, 45% מבוכה ו-6% גועל. כשמפליחים את הנתונים על פי מגזרים, מתברר שהמגזר החרדי הוא הפחות מכיל אנשים עם מוגבלויות. שם, 11% חשים גועל כלפי אנשים עם מוגבלות, 70% חשים עצב ו-76% רחמים – כולן תפיסת שליליות. לתחושות הללו יש השלכות מעשיות. 23% מהישראלים (לעומת 30% לפי שנתונים) נמנעים מקרבה חברתית לאנשים עם מוגבלויות ו-9% תומכים במדיניות מפלה כלפיהם. הנתון המפתיע במיוחד הוא שבקרב אנשים שיש במשפחתם אדם עם מוגבלות 7% עדיין תומכים במדיניות מפלה. מדוע?

הבשורה הטובה, מלבד השיפור מהשנתיים האחרונות, היא ש-54% ממשתתפי הסקר הביעו נכונות לעזרה אישית לאנשים עם מוגבלות, ו-91% הביעו נכונות לתמיכה קולקטיבית בהם. בשנה האחרונה הנהיגו ארגוני הנכים מאבק להעלאת קצבת הנכות. המאבק העלה לדיון את מצב הנכים, אבל רבים התרעמו על ההפגנות וחסימות הכבישים (כמעט מחצית ממשתתפי המחקר ציינו כי ההפגנות הפריעו לחיי היום-יום). באופן טבעי, אלה שלדעתם המחאה שיבשה את חיי היום-יום של האזרחים היו פחות נכונים